

**Opinia Consiliului Fiscal cu privire la cea de-a treia rectificare a bugetului general
consolidat pe anul 2020**

Sinteză

- Șocul economic al pandemiei este mai puternic decât cel provocat de Marea Recesiune. Marea Închidere (*Lockdown*) a condus la o scădere dramatică, de două cifre, a PIB în cele mai multe țări din Uniunea Europeană (UE) în trimestrul II din acest an. Trimestrul III a consemnat o revenire puternică a activității economice.
- Combaterea Pandemiei și a crizei economice induse a reclamat o mobilizare de resurse exemplară. Bugetele publice au trecut în prim plan pentru combaterea efectelor pandemiei și crizei economice, chiar dacă bănci centrale au continuat, sau extins operațiuni neconvenționale - prin relaxare cantitativă (QE) și rate de politică monetară foarte joase (inclusiv negative în termeni nominali în cazul Băncii Centrale Europene (BCE)).
- Ce practică însă economii dezvoltate (în care se emite moneda de rezervă), inclusiv achiziții masive de obligațiuni guvernamentale, nu își permit economii emergente, care se confruntă cu constrângerea valutară, care au economii mai puțin robuste, cu deficite importante.
- Valul doi al Pandemiei întrerupe/încetinește revenirea economiilor în trimestrul IV a.c. În UE se profilează o evoluție în formă de W a economiilor din cauza unei probabile contracții economice în trimestrul IV din acest an, după cum anticipează BCE și Comisia Europeană (CE). Se prognozează un declin al activității economice în UE de 7,4% în acest an.
- Redresarea ca nivel al PIB este așteptată pentru 2022, dar în condiții de schimbări adânci în economii, ce sunt accelerate de noi tehnologii (digitalizare, robotizare, etc.), de nevoia de a răspunde la schimbarea de climă. Dezvoltarea de vaccinuri și terapii va ajuta redresarea și va contribui la schimbarea stării de spirit, către optimism, în societate.
- Consiliul Fiscal (CF) apreciază că scenariul macroeconomic revizuit al Guvernului ce prevede o contracție economică de 4,2%, deși mai adecvat în raport cu cel anterior (ce proiecta o contracție a PIB real de 3,8%), pare mai optimist în raport cu evoluția economiei și a pandemiei. CF consideră că intervalul pentru dinamica economică în acest an, al unei contracții

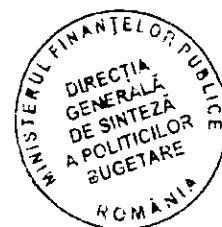
între 4-6%, rămâne valid cu creșterea probabilității ca reducerea PIB să se situeze către partea a doua a intervalului.

- Cea de-a treia rectificare bugetară majorează proiecția de deficit bugetar pentru anul 2020 la 9,1% din PIB, respectiv cu 0,5 pp peste nivelul avut în vedere la rectificarea bugetară operată în luna august a.c. Această evoluție are drept cauze principale: impactul nefavorabil și de amploare asupra încasărilor bugetare al facilității de amânare la plată a obligațiilor bugetare de către agenții economici; deteriorarea cadrului macroeconomic comparativ cu cel avut în vedere anterior; neajunsuri ale construcției bugetare.
- Elementul cheie pentru aprecierea proiecției de încasări bugetare din cea de-a treia rectificare bugetară este reprezentat de impactul facilității de amânare la plată a obligațiilor către BGC ale agenților economici.
- CF apreciază drept probabilă materializarea unui gol total de venituri fiscale și din contribuții de asigurări sociale plus alte venituri la nivelul anului 2020 de aproximativ 6,5-7,5 mld. lei (circa 0,65%-0,75% din PIB). Acest gol provine, în opinia CF, pe de o parte din evaluarea optimistă a ANAF, a sumelor recuperabile în acest an din obligațiile amânate la plată de agenții economici, precum și din probabilitatea ridicată ca sumele aferente închirierii benzilor de frecvență 5G să nu fie încasate în anul curent. Trebuie menționat faptul că acest gol de venituri identificat de CF la nivelul anului 2020 este recuperabil în anul următor sprijinind execuția *cash*. Din perspectiva execuției potrivit metodologiei ESA, aceasta nu este influențată de elementele identificate de CF care conduc la acest gol de venituri pentru anul în curs.
- Privind noile estimări pentru cheltuielile bugetare, CF are rezerve doar la nivelul agregatului de bunuri și servicii, dar apreciază că necesarul suplimentar de fonduri poate fi asigurat din alocări din fondul de rezervă sau poate fi compensat de unele economii la nivelul altor agregate de cheltuieli.
- CF apreciază un nivel probabil al deficitului bugetar pentru anul 2020, potrivit metodologiei *cash*, în jurul valorii de 9,8% din PIB, cu 0,7 pp peste estimarea MFP ca urmare a identificării unui gol probabil de venituri.
- România a pornit lupta contra Covid-19 cu un deficit structural mare, de peste 4% din PIB, cel mai mare în UE, precum și cu cel mai mare deficit extern (de cont curent) între economiile emergente din UE.
- Deficitul structural mare a redus spațiul de manevră al Guvernului. Spațiul de manevră limitat explică, în largă măsură, de ce recuperarea economică din trimestrul III în România este inferioară multor procese similare din UE.
- În anul 2021, cele mai multe state UE vor avea deficite bugetare în scădere considerabilă prin reducerea de cheltuieli nepermanente care au fost induse de Pandemie și de criza economică.

Se va ajunge, probabil, ca medie aritmetică, la deficite în jur de 5% din PIB și numai România ar rămâne la un nivel aproape dublu al deficitului, dacă nu s-ar efectua ajustări, și în condițiile creșterii punctului de pensie cu 14%. În 2022 diferența dintre România și celelalte state din UE privind deficitul bugetar ar fi și mai izbitoare. Piețele nu ar finanța ani în șir deficite de peste 8-9% din PIB. Am ajunge în 2022 cu datoria publică la peste 55% din PIB, iar finanțarea ar fi tot mai problematică. De aceea corecția macroeconomică trebuie să înceapă în 2021.

- O corecție macroeconomică imaginată ca fiind ajutată printr-o scădere drastică a dobânzilor pe piață monetară din România, prin injecții substanțiale de lichiditate de către BNR și operații cu titluri de stat pe piața financiară internă, este contraproductivă; s-ar pierde încrederea în moneda națională, inflația ar fi stimulată mult, ar fi un dezastru pentru stabilitatea financiară și economică.
- Problema macroeconomică a României trebuie să fie abordată esențialmente prin reducerea credibilă, fie și graduală, a deficitului bugetar.
- Poziția finanțelor publice de la finele anului 2020 este importantă întrucât reprezintă punctul de pornire al construcției bugetare pentru anul 2021.
- Chiar dacă execuția bugetară aferentă anului 2020 cuprinde și elemente de tip *one-off* (evaluate de CF la circa 1,5-2% din PIB din care 0,4 pp finanțate prin transferuri UE), măsuri destinate luptei cu efectele pandemiei COVID-19, o mare parte a deficitului bugetar este de natură structurală și se va manifesta și în viitor. Astfel, considerând măsurile de politică fiscală deja adoptate (majorarea pensiilor, salariilor, alocațiilor pentru copii potrivit calendarului anunțat de Guvern) și eliminând măsurile de tip *one-off*, punctul de plecare al deficitului bugetar pentru anul 2021 va fi de circa 8% din PIB. Având în vedere că efectele pandemiei se vor manifesta și în anul 2021, cel puțin o parte din măsurile *one-off* vor fi probabil menținute, ceea ce ar conduce la un punct de plecare al deficitului bugetar pentru 2021 mai ridicat, posibil în jur de 9% din PIB.
- Ultimii ani au consemnat o creștere puternică a cheltuielilor de personal și a celor cu asistența socială ca procent în PIB și venituri fiscale. Această evoluție, din păcate, se reflectă și în creșterea puternică a deficitului structural al bugetului public. În 2020 s-a atins un vârf din acest punct de vedere, cheltuielile de personal și cele cu asistența socială reprezentând 92,3% din veniturile fiscale (inclusiv CAS). Această situație nu este sustenabilă în sine și cu atât mai mult este de judecat din perspectiva necesității corecției macroeconomice și bugetare.
- În acest context, caracterizat de niveluri foarte înalte ale deficitului bugetar, este obligatorie o corecție care să conducă pe termen mediu la niveluri mult diminuate ale deficitului bugetar și care să ancoreze așteptările creditorilor către o traiectorie sustenabilă a politicii fiscal-bugetare.

- Anunțarea unui plan multianual credibil de consolidare fiscală/bugetară ar putea să ofere răgazul necesar pentru o abordare graduală, care să afecteze cât mai puțin revenirea economiei.
- Corecția macroeconomică (reducerea deficitului bugetar) trebuie să aibă în vedere atât restructurare de cheltuieli, cât și venituri fiscale/bugetare în creștere. Este falsă teza că nu pot fi mărite venituri fiscale/bugetare, mai ales prin lărgirea bazei de impozitare. Regimul fiscal trebuie să fie transparent și echitabil; toți cetățenii și firmele să plătească - să se elimine porțițe (*loopholes*) care fac regimul fiscal inechitabil. Să nu se tolereze evaziunea fiscală, ca și optimizări fiscale incorecte (*tax avoidance*), rente necuvenite.
- O absorbție intensă de fonduri europene, care să valorifice aproape dublarea volumului de resurse alocate României pentru perioada 2021-2027 (prin apariția Planului european de Redresare *Next Generation EU* de 750 miliarde euro, din care România ar beneficia de 33,2 miliarde euro) ar ajuta mult efortul de corecție macroeconomică în următorii 3-4 ani.
- O corecție macroeconomică reușită ar crea premisele pentru ca România să intre în Mecanismul Cursurilor de Schimb 2 (MCS2) la orizontul anului 2025.

Opinia Consiliului Fiscal cu privire la cea de-a treia rectificare a bugetului general consolidat pe anul 2020

În data de 18 noiembrie 2020, Ministerul Finanțelor Publice (MFP) a trimis Consiliului Fiscal (CF), prin adresa nr. 476103/18.11.2020, documentele aferente celei de-a treia rectificări bugetare din acest an, solicitând, în temeiul art. 53, alin. (2) din Legea Responsabilității Fiscal-Bugetare (nr. 69/2010, republicată, de aici înainte numită LRFB), opinia CF cu privire la acestea. Ulterior, CF a solicitat și alte informații relevante MFP, precum dinamica programată a fondurilor europene, a operațiunilor de tip „swap”, precum și unele explicații privind dinamica unor agregate fiscal-bugetare. Toate aceste date și explicații strict necesare analizei au fost primite în cursul zilei de 20 noiembrie 2020.

1. Contextul economic global creat de pandemie

Șocul economic al pandemiei este mai puternic decât cel provocat de Marea Recesiune. Marea Închidere (*Lockdown*) a condus la o scădere dramatică, de două cifre, a PIB în cele mai multe țări din UE în trimestrul II din acest an. Trimestrul III a consemnat o revenire puternică a activității economice.

Valul doi al Pandemiei întrerupe/încetinește revenirea economiilor în trimestrul IV a.c. În UE se profilează o evoluție în formă de W a economiilor din cauza unei probabile contracții economice în trimestrul IV din acest an, după cum anticipează BCE și CE. Se prognozează un declin al activității economice în UE de 7,4% în acest an.

Redresarea ca nivel al PIB este așteptată pentru 2022, dar în condiții de schimbări adânci în economii, ce sunt accelerate de noi tehnologii (digitalizare, robotizare etc.), de nevoia de a răspunde la schimbarea de climă. Dezvoltarea de vaccinuri (Pfizer-BioNtech, Moderna etc) și terapii va ajuta redresarea și va contribui la schimbarea stării de spirit, către optimism, în societate.

Combaterea Pandemiei și a crizei economice induse a reclamat o mobilizare de resurse exemplară. Bugetele publice sunt în încordare extremă, chiar și în țări dezvoltate.

Bugetele publice au trecut în prim plan pentru combaterea efectelor pandemiei și crizei economice, chiar dacă bănci centrale au continuat, sau extins operațiuni neconvenționale - prin relaxare cantitativă (QE) și rate de politică monetară foarte joase (inclusiv negative în termeni nominali în cazul BCE).

Au crescut mult deficitele bugetare, prin cheltuieli nepermanente – pentru a susține cererea, firme, șomajul tehnic etc. Se valorifică astfel scăderea ratelor naturale de dobândă, a ratelor de politică monetară, ce ar permite stabilizarea datoriilor publice chiar în condiții de deficite primare.

Ce practică însă economii dezvoltate (în care se emite moneda de rezervă), inclusiv achiziții masive de obligațiuni guvernamentale, nu își permit economii emergente, care se confruntă cu constrângerea valutară, care au economii mai puțin robuste, cu deficite importante.

Rezultatul alegerilor prezidențiale din SUA va conduce probabil la stoparea demantelării aranjamentelor multilaterale în sistemul relațiilor economice internaționale, la revenirea SUA în Acordul de la Paris (privind schimbarea de climă), la examinarea pozitivă a statutului OMC (WTO), al OMS etc. Toate acestea pot modifica în bine climatul general economic pe plan mondial.

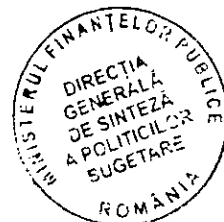
Un Brexit fără acord între Regatul Unit și UE ar avea însă efecte nefavorabile suplimentare asupra economiei europene.

Dacă acum suntem într-o perioadă de mare vitregie (criza sanitară și criza economică), în anii ce vin vom trece printr-o mare tranziție – indusă de nevoia de combatere a încălzirii globale, de "înverzire", transformare structurală a economiilor, care va stresa bugete publice și private.

2. Considerații privind situația economică și a treia rectificare bugetară din anul 2020

2.1. Analiza proiecției macroeconomice ce fundamentează cea de-a treia rectificare

Similar opiniilor anterioare, CF pornește în considerațiile sale în privința celei de-a treia rectificări

bugetare din acest an, de la circumstanțele extraordinare determinate de pandemia provocată de virusul SARS-CoV-2, precum și de la impactul foarte sever economic și social al acesteia.

Coordonatele scenariului macroeconomic ce fundamentează proiecția agregatelor fiscal-bugetare ale Guvernului are în vedere noua proiecție – din noiembrie 2020 – a Comisiei Naționale de Strategie și Prognoză (CNSP) recent publicată, precum și nota însoțitoare aferentă acestei prognoze. CF pornește în analiza sa de la incertitudinea fără precedent în istoria recentă, indusă de evoluția situației sanitare, în privința atât a scenariului macroeconomic cât și a dinamicii agregatelor fiscal-bugetare, precum și a interacțiunii, biunivoce, dintre acestea. Incertitudinilor mari, de natură să lărgască intervalele mai probabile pentru activitatea economică reală precum și pentru evoluția altor indicatori li se contrapune, în cazul rectificării curente, intervalul relativ scurt până la finalul anului 2020, ceea ce face ca în dinamica anuală cele câteva săptămâni rămase din anul curent să nu poată determina variații ample de la media acestora deja înregistrată până acum – ceea ce tinde să restrângă intervalele probabile pentru variabilele macroeconomice, dar și pentru cele fiscal-bugetare.

Incetitudinea ridicată a evoluțiilor viitoare ale economiei derivă din conjugarea mai multor factori relevanți: (i) faptul că un nou val al pandemiei de coronavirus se extinde atât la nivel european cât și la nivel național, (ii) cu efecte asupra dinamicii economiilor principalilor parteneri (în principal europeni) comerciali ai României, ca urmare a reinstituirii unor restricții cu caracter local sau chiar general în unele din aceste state, ce influențează, la rândul lor, atât parcursul acestor economii partenere cât și pe cel al economiei naționale, (iii) reintroducerea unor restricții cu caracter local în România, ce au un efect de atenuare a amplitudinii și vitezei revenirii economice, (iv) faptul că unele incertitudini persistă la nivelul colectării și agregării datelor statistice ceea ce face ca utilizarea lor să inducă încorporarea implicită a unor intervale de încredere majorate. În direcție inversă, al redinamizării activității și reducerii incertitudinii, ar putea acționa în special (v) modificarea anticipațiilor, și implicit a comportamentului de consum și investire, aferent gospodăriilor și firmelor din economie, ca urmare a perspectivei relativ apropiate a vaccinării unui segment relevant de populație, la nivel național și european precum și (vi) relativa reziliență demonstrată de piața muncii din România la nivel agregat, dar cu schimbări relativ importante de structură în contextul pandemic.

În analiza evoluției PIB real, ce reflectă dinamica economiei reale, proiectate de CNSP a se contracta, în acest an, cu 4,2%, în setul de date ce stau la baza rectificării curente, putem porni de la realitatea unei contracții severe, fără precedent prin mărimea amplitudinii negative în cadrul seriei de date disponibile, în trimestrul II a.c., contracția anuală și cea trimestrială a activității fiind de 10,3% și, respectiv, 11,9%. Această contracție are ca determinanți principali reducerea dinamicii cererii interne, în special a consumului populației, dar și a variației stocurilor – destocarea fiind o caracteristică a perioadelor de criză – contrabalansată doar parțial de formarea brută de capital

fix, precum și de consumul administrațiilor publice, care, astfel, au exercitat o conduită anti-ciclică, având în vedere și trecerea economiei în situația foarte probabilă a unui deficit de cerere semnificativ, ca urmare a contracției ample a activității. Ulterior, conform datelor semnal ale INS¹, PIB real a înregistrat un reviriment relevant în trimestrul III al acestui an, totuși de mărime considerabil mai mică în termeni absoluți decât contracția anterioară, ceea ce arată atât o revenire mai lentă către nivelul anterior cât și o schimbare a structurii, avansul inegal fiind concentrat la nivelul vânzărilor cu amănuntul, în contrast cu dinamica mai lentă la nivelul serviciilor prestate populației în cadrul PIB. Totodată agricultura are o performanță mai slabă, cu toate avansurile importante în anumite segmente ale acesteia (spre exemplu producția de fructe și legume). Având în vedere aceste evoluții, cât și dinamica indicatorilor cu frecvență ridicată din economie, coroborată cu reinstituirea unor restricții cu caracter local, în România, și a unora cu caracter local și general la nivelul principalelor economii partenere din UE, cu influență certă și la nivelul economiei locale, **apreciem că scenariul macroeconomic revizuit al Guvernului, ce prevede o contracție a PIB de 4,2%, deși mai adecvat în raport cu cel anterior (ce proiecta o contracție a PIB real de 3,8%), pare mai optimist în raport cu evoluția economiei și a pandemiei.** Totodată, remarcăm că intervalul propus de CF pentru dinamica economică în acest an, al unei contracții între 4-6%, rămâne valid, fiind confirmat și de ultima proiecție guvernamentală, cu mențiunea că date și tendințe recente deplasează centrul de greutate al probabilităților asociate proiecțiilor către jumătatea intervalului caracterizată de o amploare mai mare a contracției economice. Totodată, în structura dinamicii PIB real, remarcăm accentul mai redus, în proiecția Guvernului, atribuit contracției consumului intern compensat de dinamica exportului net. CF apreciază că această structura a PIB induce, și ea, riscuri în privința dinamicii agregatelor fiscale, deoarece o contracție localizată preponderent la nivelul absorbției interne, care pare relativ probabilă, va determina o contracție economică cu impact mai sever asupra nivelului taxelor și impozitelor prelevate.

În privința dinamicii deflatorului PIB, al prețurilor bunurilor și serviciilor componente ale acestuia, considerate în scenariul macroeconomic curent al Guvernului, avansul de 3,4% pentru 2020 comportă o serie de riscuri determinate, în principal, de evoluția deja înregistrată a economiei dar și de tendințele revelate de date. Astfel, dacă apreciem că deflatorul PIB poate fi aproximat, din punct de vedere al tendinței, de o combinație a dinamicii prețurilor de consum și a celor aferente producției industriale remarcăm că, în privința primului indicator, în luna octombrie 2020, acesta s-a redus la 2,2% și pare a se fi înscris pe o traiectorie descendentă, către finalul acestui an și începutul celui următor, în principal sub impactul unor efecte de bază semnificative (nivele mai ridicate ale inflației în trimestrul IV 2019 și trimestrul I din 2020). În privința prețurilor producției industriale – cel de-al doilea indicator considerat relevant pentru aprecierea dinamicii deflatorului PIB – acesta se plasează în teritoriu negativ încă din primul trimestru din 2020, iar date recente,

¹ Estimările semnal privind evoluția PIB, în trimestrul III a.c., publicate în data de 13 noiembrie 2020.

din septembrie 2020, publicate de INS, arătând accentuarea relativă a dinamicii descendente a acestuia. În sens contrar, al unei evoluții mai consistente a prețurilor din economie, putem considera că acționează atât costurile mai mari impuse de pandemie la nivelul firmelor cât și persistența încă ridicată a inflației de bază din economie, precum și nivelul încă ridicat al anticipațiilor privind dinamica prețurilor la nivelul gospodăriilor și firmelor. Totuși, aceste influențe par a-și disipa efectele în sensul creșterii prețurilor în ultima perioadă, sub impactul atât al unui deficit de cerere amplu care începe să greveze tot mai accentuat deciziile de consum și economisire/investire din economie, cât și al noilor restricții dictate de situația sanitară. Din aceste motive, CF consideră că și proiecția deflatorului PIB, în scenariul macroeconomic revizuit al Guvernului, ar putea fi mai optimistă în raport cu evoluția efectivă a economiei.

Riscurile de ușoară supraestimare relevate anterior, atât în privința dinamicii PIB real, cât și a deflatorului aferent, care își conjugă efectele la nivelul dinamicii PIB nominal, pun în lumină o posibilă supraestimare, în opinia CF, la nivelul acestui indicator. În plus, structura dinamicii PIB real este favorabilă, în proiecția Guvernului, încasării unor taxe și impozite mai mari, de natură să reducă deficitul.

Referitor la dinamica pieței muncii, în evaluarea proiecției Guvernului, putem porni, pe de o parte, de la reziliența economiei arătată până acum, în special datorită repornirii activității în numeroase sectoare după restrângerea restricțiilor privind mobilitatea fizică, dar, pe de altă parte, de la impactul pe care-l va avea în intervalul următor reimpunerea unora din aceste restricții la nivel local, ca urmare a evoluției nefavorabile a situației pandemice. Putem menționa totodată că dinamica pieței muncii este deosebit de importantă pentru evoluția încasărilor din impozitul pe venit și CAS precum și pentru unele elemente de cheltuieli precum ajutoarele de șomaj și transferuri sociale – toate cu un impact agregat semnificativ asupra nivelului deficitului fiscal. În proiecția Guvernului numărul mediu de salariați din economie este anticipat a se reduce cu 1,4% (respectiv 1,7% conform metodologiei AMIGO) în anul curent, iar câștigul salarial brut să crească cu 6,3%. Datele existente în privința pieței muncii² relevă, pe de o parte, o dinamică negativă mai puțin accentuată (reducere a numărului de angajați mai mică și dinamică rezilientă a salariului nominal), cumulat, în primele trei trimestre ale anului, dar care poate fi coroborată cu o anticipabilă evoluție mai negativă în ultimul trimestru a anului, sub efectul combinat al reimpunerii unor restricții privind mobilitatea fizică și al amorsării unei dinamici la nivelul pieței muncii mai defavorabile, ca urmare a majorării presiunilor pe costurile de producție și a plafonării creșterilor de preț, de natură să afecteze atât numărului de salariați cât și evoluția câștigurilor salariale brute. Totuși, rezultanta acestor influențe contrare indică relativa adecvare a coordonatelor scenariului guvernamental privind piața muncii, riscurile fiind, în opinia CF, în sensul unei posibile

² Între care le putem enumera pe cele de la INS privind ocuparea și șomajul din trimestrul II, tendințe în evoluția activității economice în perioada octombrie – decembrie 2020 și câștigul salarial mediu brut pe economie în luna septembrie 2020.

supraestimări de mici dimensiuni, în proiecția Guvernului, a evoluțiilor de pe piața muncii.

Toate elementele prezentate anterior privind evoluția indicatorilor macroeconomici proiectați în cea de-a treia rectificare a bugetului din acest an relevă, în opinia CF, o viziune ușor mai optimistă a Guvernului, în raport cu datele statistice și previziunile pe intervalul scurt rămas până la finalul anului, în privința pieței muncii precum și riscul unei abateri mai relevante în privința nivelului PIB nominal și compoziției, relevante din punct de vedere fiscal, a acestuia. Mai mult, această evaluare este susținută atât de proiecțiile CE (detaliată în proiecția de toamnă aferentă lui 2020) cât și de prognozele altor instituții publice și private, românești și străine, publicate recent.

2.2. Marele trade-off: spațiul de manevră limitat din cauza deficitului structural mare

România a pornit lupta contra Covid-19 cu un deficit structural mare, de peste 4% din PIB, cel mai mare în UE, precum și cu cel mai mare deficit extern (de cont curent) între economiile emergente din UE.

Deficitul bugetar structural mare a limitat spațiul de manevră în combaterea efectelor pandemiei. Spațiul de manevră limitat explică de ce recuperarea economică din trimestrul III este inferioară proceselor similare din alte state UE.

Deficitul bugetar în 2020, peste 9% din PB, va fi în linie cu deficite în economii emergente din regiune, dar pornind de la handicapul menționat. Declinul PIB în 2020 va fi, probabil, în jur de 5% având în vedere valul doi al pandemiei. CF a apreciat la începutul lui 2019 că declinul PIB va fi într-o plajă de 4-6% menționând că evoluția pandemiei este importantă pentru dinamica efectivă a economiei.

În anul 2021, cele mai multe state UE vor avea deficite bugetare în scădere considerabilă prin reducerea de cheltuieli nepermanente care au fost induse de Pandemie și de criza economică. Se va ajunge, probabil, ca medie aritmetică, la deficite în jur de 5% din PIB și numai România ar rămâne la un nivel aproape dublu al deficitului dacă nu s-ar efectua ajustări, și în condițiile creșterii punctului de pensie cu 14%. În 2022 diferența dintre România și celelalte state din UE privind deficitul bugetar ar fi și mai izbitoare.

Piețele nu ar finanța ani în șir deficite de peste 8-9% din PIB. Am ajunge în 2022 cu datoria publică la peste 55% din PIB, iar finanțarea ar fi tot mai problematică. De aceea, corecția macroeconomică trebuie să înceapă în 2021.

O corecție macroeconomică imaginată ca fiind ajutată printr-o scădere drastică a dobânzilor pe piață monetară din România, prin injecții substanțiale de lichiditate de către BNR și operații cu titluri de stat pe piața financiară internă, este contraproductivă; s-ar pierde încrederea în moneda națională, inflația ar fi stimulată mult, ar fi un dezastru pentru stabilitatea financiară și economică.

O absorbție intensă de fonduri europene, care să valorifice aproape dublarea volumului de resurse alocate României pentru perioada 2021-2027 (prin apariția Planului european de Redresare *Next Generation EU* de 750 miliarde euro, din care România ar beneficia de 33,2 miliarde euro³) ar ajuta mult efortul de corecție macroeconomică în următorii 3-4 ani.

Anunțarea unui plan multianual credibil de consolidare fiscală/bugetară ar putea să ofere răgazul necesar pentru o abordare graduală, care să afecteze cât mai puțin revenirea economiei.

Corecția macroeconomică (reducerea deficitului bugetar) trebuie să aibă în vedere atât restructurare de cheltuieli, cât și venituri fiscale/bugetare în creștere. Este falsă teza că nu pot fi mărite venituri fiscale/bugetare, mai ales prin lărgirea bazei de impozitare. Regimul fiscal trebuie să fie transparent și echitabil; toți cetățenii și firmele să plătească - să se elimine porțițe (*loopholes*) care fac regimul fiscal inechitabil. Să nu se tolereze evaziunea fiscală, ca și optimizări fiscale incorecte (*tax avoidance*), rente necuvenite.

O corecție macroeconomică reușită ar crea premisele pentru ca România să intre în Mecanismul Cursurilor de Schimb 2 (MCS2)⁴ la orizontul anului 2025.

2.3. Situația României în raport cu regulile fiscale ale Uniunii Europene

Din luna iunie 2017, România se află pe brațul preventiv al SGP (*Stability and Growth Pact*), fiind sub incidența Procedurii de Deviire Semnificativă (PDS) de la OTM.⁵ Ultima notificare din partea CE privind devierea față de MTO, din noiembrie 2019⁶, consemna faptul că la aceasta se adăuga și depășirea previzibilă a pragului de 3% în PIB al deficitului bugetar.

În cazul României, care a încheiat execuția bugetului general consolidat în 2019 cu un deficit de 4,6% din PIB, la începutul lunii martie 2020, CE a recomandat Consiliului declanșarea Procedurii de Deficit Excesiv (PDE)⁷. Motivând că încălcarea regulilor fiscale de către România este anterioară declanșării pandemiei COVID-19, la începutul lunii aprilie 2020, Consiliul UE a decis că, în conformitate cu articolul 126(6) din TFUE, în România există un deficit excesiv și a aprobat

³Per total, România poate primi fonduri europene în valoare de 80 de miliarde de euro în următorii ani prin Planul de Redresare „Next Generation EU” și din Bugetul Multianual al Uniunii Europene 2021-2027.

⁴ Anticameră la intrarea în zona euro în care se stă cel puțin 2 ani pentru a verifica robustețea bugetului public și soliditatea echilibrelor din economie.

⁵ Fără a se da curs recomandărilor repetate ale Comisiei Europene și Consiliului UE de a întreprinde un efort anual de ajustare fiscală care să permită reapropierea și convergența cu ținta OTM, respectiv un deficit structural de 1% din PIB potențial, în perioada 2016-2019 distanța față de această țintă s-a majorat treptat și continuu de la 1,6 pp la peste 3,5 pp.

⁶ Council Recommendation with a view to correcting the significant observed deviation from the adjustment path toward the medium-term budgetary objective in Romania (COM/2019/ 912 final), Brussels, 20.11.2019.

⁷ Recommendation for a Council Recommendation with a view to bringing an end to the situation of an excessive government deficit in Romania (COM/2020/91 final), Brussels, 4.3.2020.

declanșarea PDE^{8,9}. Între timp, circumstanțele speciale ale declanșării pandemiei COVID-19 și ale impactului sever al acesteia au determinat, în ultima decadă a lunii martie 2020, activarea clauzei derogatorii generale a SGP de către CE, prin care regulile fiscale ale cadrului bugetar european au fost suspendate temporar în 2020, cu prelungire și în anul 2021.

Ținând seama de impactul economic și bugetar al pandemiei, extinsă la nivel global, precum și de orizontul incert al redresării post-COVID a devenit evident că țintele de deficit bugetar stabilite pentru România în cadrul PDE¹⁰, nu puteau fi atinse.

În noiembrie 2020, CE a actualizat poziția sa privind situația fiscală din România¹¹, precizând că, deocamdată, nu poate lua nici o decizie cu privire la măsurile aferente PDE, inclusiv în privința unei proiecții credibile pentru politica fiscală, având în vedere incertitudinea excepțională creată de pandemia COVID-19. Astfel, situația bugetară a României, inclusiv riscurile fiscale, va fi reevaluată în primăvara anului 2021, pe baza rezultatelor execuției bugetare din 2020, a bugetului pe 2021 și a prognozei de primăvară a Comisiei.

În aceste circumstanțe, România este notificată că o guvernare economică și fiscală solidă reprezintă o premisă importantă pentru asigurarea unui mediu propice investițiilor publice și atragerii fondurilor UE, inclusiv accesării Facilității de Redresare și Reziliență (RRF). De asemenea, trebuie să se țină seama de criteriile de evaluare stabilite care impun ca Planul de Recuperare și Reziliență al României să conțină și măsuri adecvate provocărilor identificate în recomandările specifice de țară, în special cele referitoare la reformele structurale.

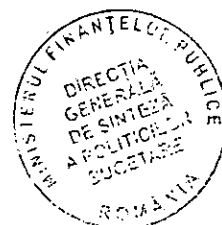
Atât din mesajul care transpare din acest comunicat al CE, cât și din rațiuni de evitare a riscului unor derapaje majore ale echilibrului macroeconomice și financiare, rezultă ca fiind de importanță vitală pentru România ca procesul de consolidare fiscală să înceapă din 2021.

⁸ Council Recommendation of 3 April 2020 with a view to bringing an end to the situation of an excessive government deficit in Romania (OJ C 116, 8.4.2020).

⁹ În sinteză, se recomandau măsuri de corecție care conducă la atingerea unor ținte ale deficitului bugetar de 3,6% din PIB în 2020, 3,4% în 2021 și 2,8% în 2022. Evident că având în vedere Pandemia și criza economică, acest calendar nu mai are relevanță.

¹⁰ Council Recommendation of 20 July 2020 on the 2020 National Reform Programme of Romania and delivering a Council opinion on the 2020 Convergence Programme of Romania (OJ C 282, 26.8.2020).

¹¹ Communication from the Commission to the Council on Fiscal situation in Romania (COM/2020/752 final), Brussels, 18.11.2020.

3. Coordonatele actualizate ale veniturilor și cheltuielilor bugetare aferente celei de-a doua rectificări bugetare

Cea de-a treia rectificare bugetară majorează proiecția de deficit bugetar pentru anul 2020 la 9,1% din PIB, respectiv cu 0,5 pp peste nivelul avut în vedere la rectificarea bugetară operată în luna august a.c. Această evoluție are drept cauze principale:

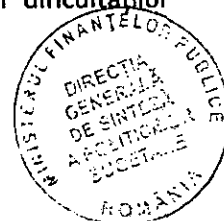
- impactul nefavorabil și de amploare asupra încasărilor bugetare al facilității de amânare la plată a obligațiilor bugetare de către agenții economici. Este de notat și faptul că această facilitate a fost extinsă comparativ cu ce a fost avut în vedere la momentul adoptării proiectului de rectificare bugetară din luna august a.c.;
- deteriorarea cadrului macroeconomic comparativ cu cel avut în vedere anterior (scădere anticipată a PIB real de 4,2% față de 3,8%), dar aceasta este de mai mică amploare comparativ cu revizuirile acestuia de la primele două rectificări bugetare din acest an;
- neajunsuri ale construcției bugetare.

În opinia sa cu privire la cea de-a doua rectificare bugetară din anul 2020, CF anticipa un nivel probabil al deficitului bugetar pentru anul în curs cuprins între 8,6% și 9,4% din PIB, în principal ca urmare a considerării unui scenariu macroeconomic mai nefavorabil comparativ cu cel al Guvernului (scădere economică cuprinsă între 4 și 6% față de 3,8%). De asemenea, CF nota riscurile la adresa încasărilor bugetare asociate incertitudinii sumelor recuperate de la agenții economici în contul obligațiilor bugetare amânate la plată. Guvernul miza la acel moment pe un nivel al acestor sume de circa 7 mld. lei, corespunzător unui grad de recuperare a sumelor restante de 70%.

Comparativ cu parametrii aprobați prin cea de-a doua rectificare bugetară operată în luna august a.c., cea de-a treia rectificare bugetară diminuează semnificativ veniturile totale estimate ale BGC cu 4,2 mld. lei, în timp ce cheltuielile bugetare totale sunt crescute cu 0,8 mld. lei, deficitul bugetar fiind astfel majorat cu circa 5 mld. lei. Cea de-a treia rectificare bugetară menține nivelul avut în vedere la cea de-a doua rectificare bugetară pentru schema de compensare în lanț a arieratelor către BGC de tip *swap*, cu impact simetric pe venituri și cheltuieli (și deci neutru asupra deficitului bugetar). Prin urmare schemele de tip *swap* nu influențează evaluarea modificărilor proiecțiilor agregatelor bugetare cuprinse în prezentul proiect de rectificare bugetară.

Revizuirea negativă a proiecției de încasări în cuantum de 4,2 mld. lei are drept cauze principale niveluri anticipate mai reduse ale încasărilor din venituri fiscale (-1,3 mld. lei), din venituri nefiscale (-0,9 mld. lei), precum și din sumele primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și pre-finanțări aferente cadrului financiar 2014-2020 (-2,2 mld. lei).

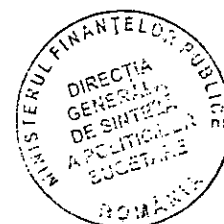
În opinia CF, **elementul cheie pentru aprecierea proiecției de încasări bugetare din cea de-a treia rectificare bugetară este reprezentat de impactul facilității de amânare la plată a obligațiilor către BGC ale agenților economici.** În vederea sprijinirii firmelor în contextul dificultăților

economice generate de pandemia COVID-19, Guvernul a decis să permită amânarea la plată a sumelor datorate către BGC, inițial pentru perioada martie-iunie (OUG nr. 29/2020 din 21 martie, OUG nr. 48/2020 în vigoare din 16 aprilie 2020), termen prelungit ulterior până la 25 octombrie (OUG nr 99/2020 în vigoare din 25 iunie 2020). Este de notat că facilitatea avea o aplicabilitate extinsă, nefiind limitată la firmele a căror activitate a fost sever afectată de pandemia COVID-19, ceea ce este de natură să genereze selecție adversă, respectiv firme care pot plăti obligațiilor fiscale alég să nu o facă ca urmare a avantajelor schemei. Totuși, având în vedere termenul inițial de 25 octombrie pentru plata sumelor restante, facilitatea nu genera un impact decât din perspectiva poziției lichidității finanțelor publice. De altfel, CF a avut în vedere în prognoza încasărilor bugetare pentru anul 2020, suma de 7 mld. lei apreciată de ANAF ca fiind recuperabilă din totalul obligațiilor fiscale amânate la plată în cuantum de circa 10,3 mld. lei la nivelul lunii iunie 2020. În luna octombrie a.c. Guvernul a aprobat o nouă modificare a acestei facilități prin OUG nr. 181/2020 (în vigoare din 26 octombrie a.c.), oferind posibilitatea eşalonării pe 12 luni a obligațiilor fiscale restante prin depunerea unei cereri până la finele a.c., de data aceasta facilitatea implicând și plata unei dobânzi de circa 3,65% pe an. Având în vedere această ultimă modificare, **facilitatea nu mai are doar un impact asupra poziției lichidității finanțelor publice în anul 2020, ci și asupra încasărilor bugetare din anul în curs și mai departe asupra deficitului bugetar cash¹².**

Potrivit ANAF, la 30 septembrie a.c., cuantumul total al obligațiilor către BGC amânate la plată de către agenții economici era de circa 16 mld. lei, din care se mizează recuperarea până la finele lunii decembrie 2020 a sumei de 5,3 mld. lei (2,9 mld. la nivelul TVA, 0,5 mld. la nivelul impozitului pe venit, 1,9 mld. lei la nivelul contribuțiilor de asigurări). CF notează pe de o parte, impactul major al acestei scheme, de aproximativ aceeași magnitudine cu cel de la nivelul cheltuielilor bugetare destinate luptei cu efectele pandemiei COVID-19 și, pe de altă parte, notează incertitudinile foarte înalte (superioare celor existente la cea de-a doua rectificare bugetară) privind recuperarea acestor sume în anul 2020 la nivelul estimat de ANAF. Astfel, eşalonarea la plată a acestor obligații se poate face în condiții avantajoase, la o dobândă inferioară celei din piață pentru creditarea firmelor și prin urmare, este anticipabil, ca o parte însemnată din agenții economici care au apelat la amânarea obligațiilor fiscale să procedeze și la eşalonarea sumelor de plată în următoarele 12 luni. Mai mult, sumele amânate la plată probabil vor crește și mai mult comparativ cu nivelul înregistrat la 30 septembrie a.c. Având în vedere toate acestea, CF are rezerve cu privire la sumele anticipate să se recupereze până la finele lunii decembrie 2020 din obligațiile fiscale amânate la plată și, prin urmare, asupra nivelului proiecțiilor curente ale agregatelor de venituri care includ aceste sume. (dar aceste sume sunt recuperabile în anul 2021, cel puțin parțial, și vor sprijini încasările bugetare în acel an)

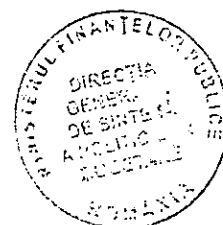
¹² Tratatul statistic din perspectiva metodologiei ESA 2010 va implica probabil considerarea, măcar parțială, a sumelor amânate la plată ca reprezentând venituri bugetare ale anului 2020 chiar dacă sumele vor fi încasate efectiv la nivelul anului 2021.

Este de punctat și faptul că evoluții mai nefavorabile ale economiei comparativ cu cea mai recentă prognoză a CNSP sunt acomodate parțial în evaluarea CF de mai jos prin luarea în considerare a execuției bugetare la zi care deja încorporează evoluția economiei până la acest moment.

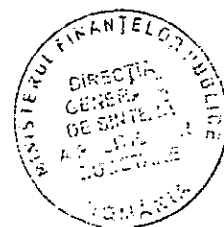
Pe categorii de venituri, revizuirile estimărilor anterioare survin după cum urmează:

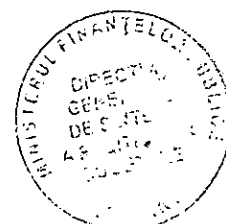
- *Sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și pre-finanțări aferente cadrului financiar 2014-2020: -2,2 mld. lei.* Această revizuire survine în principal ca urmare a diminuării sumelor care tranzitează bugetul general consolidat destinate pre-finanțării proiectelor sectorului neguvernamental în cazul indisponibilității temporare a fondurilor europene, în baza art. 10 din OUG nr. 40/2015 (-3 mld. lei), în timp ce sumele aferente fondurilor europene pentru agricultură cresc cu 1,1 mld. lei, iar sumele din fonduri structurale și de coeziune sunt diminuate în planificare cu circa 0,3 mld. lei. Așa cum CF a arătat și la precedentă rectificare bugetară, primele două categorii, care de altfel nu erau incluse în execuția bugetară *cash* înainte de anul 2016, reprezintă fonduri europene al căror destinatar este sectorul privat și au un impact simetric pe venituri și cheltuieli, acestea doar tranzitând bugetul general consolidat și neavând relevanță în aprecierea poziției finanțelor publice *stricto sensu*. Prin urmare nu are loc o modificare relevantă a acestui agregat bugetar din perspectiva poziției BGC. Având în vedere execuția la zi, CF notează existența unor riscuri cu privire la materializarea proiecției de venituri din fonduri europene la nivelul scontat ținând cont de ecartul relativ ridicat dintre acesta și execuția la 9 luni, chiar dacă tradițional absorbția de fonduri europene accelerează puternic la finalul anului. Aceste riscuri apar însă drept inferioare celor existente în anii anteriori la momentul ultimei rectificări bugetare din an.
- *Venituri fiscale: -1,3 mld. lei, din care:*
 - o *Impozit pe profit: -0,8 mld. lei.* Revizuirea este explicată de diminuarea cu aceeași sumă a sumelor anticipate de ANAF a se recupera din sumele amânate la plată aferente acestei categorii. În opinia CF nivelul avansat de MFP apare drept plauzibil.
 - o *Impozit pe salarii și venit: +0,27 mld. lei.* Revizuirea este compatibilă cu execuția bugetară la zi și cu luarea în considerare a sumelor recuperate din obligațiile bugetare amânate la plată potrivit estimării ANAF. Asupra acesteia din urmă CF și-a exprimat deja rezervele și, prin urmare, apreciem drept probabilă apariția unui gol de venituri la nivelul impozitului pe venit. CF evaluează agregat, la nivelul tuturor categoriilor de venituri bugetare, dimensiunea golului de venituri având drept sursă evaluarea, optimistă în opinia CF, a sumelor previzionate a se recupera în anul 2020 din obligațiile bugetare amânate la plată de agenții economici.
 - o *Impozite și taxe pe proprietate: -0,3 mld. lei.* Revizuirea apare drept în linie cu execuția bugetară la zi.

- *TVA: +0,4 mld. lei.* Revizuirea este compatibilă cu execuția bugetară la zi și cu luarea în considerare a sumelor recuperate din obligațiile bugetare amânate la plată potrivit estimării ANAF (circa 2,9 mld. lei). Asupra chestiunii privind recuperarea sumelor amânate la plată, CF și-a exprimat deja rezervele și, prin urmare, apreciem drept probabilă apariția unui gol important de venituri la nivelul încasărilor din TVA.
- *Accize: -0,6 mld. lei.* Revizuirea apare drept justificată în contextul execuției bugetare la zi.
- *Taxa pe utilizarea bunurilor, autorizarea utilizării bunurilor sau pe desfășurarea de activități: -0,04 mld. lei,* în condițiile în care a fost menținută estimarea de încasare a circa 2,5 mld. lei din vânzarea licențelor de tip 5G de către ANCOM. În condițiile timpului scurt rămas până la finele anului, CF apreciază că există un risc însemnat ca aceste sume să nu se regăsească în execuția bugetară *cash* aferentă anului 2020. Trebuie menționat și faptul că această probabilă nerealizare de venituri va afecta doar într-o mică măsură execuția bugetară aferentă anului 2020 potrivit metodologiei europene întrucât, conform acesteia, veniturile asociate închirierii benzilor de frecvență sunt distribuite pe întreaga durată a contractelor.
- *Contribuții de asigurări: +0,3 mld. lei.* Revizuirea este compatibilă cu execuția bugetară la zi și cu luarea în considerare a sumelor recuperate din obligațiile bugetare amânate la plată potrivit estimării ANAF (circa 1,9 mld. lei). Asupra chestiunii privind recuperarea sumelor amânate la plată, CF și-a exprimat deja rezervele și, prin urmare, apreciem drept probabilă apariția unui gol important de venituri la nivelul încasărilor din contribuții de asigurări.
- *Venituri nefiscale: -0,87 mld. lei.* Revizuirea apare drept prudentă în contextul execuției bugetare la zi.

Sintetizând, pe partea de venituri bugetare, se remarcă revizuirii descendente la nivelul veniturilor curente (fiscale și nefiscale) de ordinul a 2 mld. lei, la care se adaugă o diminuare a sumelor previzionate din fonduri europene, dar care se referă la elemente puțin relevante din perspectiva evaluării poziției finanțelor publice. Un element central al proiecției de venituri pentru anul 2020 este reprezentat de luarea în considerare a încasării unor sume importante din obligațiile bugetare amânate la plată de către agenții economici (5,3 mld. lei în condițiile unui stoc existent la 30 septembrie a.c. de circa 16 mld. lei). **Este important de punctat și modificarea substanțială a prevederilor schemei de amânare la plată a obligațiilor bugetare restante ale agenților economici comparativ cu varianta avută în vedere cu ocazia rectificării bugetare din august, care este de natură să modifice major evaluările CF asupra proiecției de venituri bugetare pentru anul 2020.** Astfel, având în vedere probabila majorare a obligațiilor bugetare amânate la plată în condițiile în care această facilitate este în vigoare în prezent, precum și a condițiilor avantajoase de eșalonare la plată a obligațiilor bugetare restante pe parcursul anului 2021, CF apreciază drept

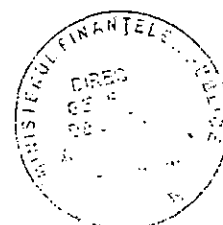

- *Alte transferuri:* +2,1 mld. lei. Potrivit clarificărilor transmise de MFP, principala cauză a acestei revizuirii este reprezentată de înregistrarea sumelor obținute din scoaterea la licitație a certificatele de emisii de gaze cu efect de seră atribuite României la nivelul UE, conform OUG nr. 115/2011, modificată și completată prin OUG nr. 81/2019. Aceste sume sunt în cuantum de 331 milioane euro (circa 1,5 mld. lei) și se regăsesc atât pe partea de venituri, cât și pe partea de cheltuieli, fără a afecta soldul BGC, urmând ca sumele neutilizate până la finalul anului să fie reportate în anul următor. La acestea se adaugă +0,6 mld. lei pentru suplimentarea contribuției României la bugetul UE, cheltuială care în mod normal ar trebui inclusă în proiectul de buget.
- *Alte cheltuieli:* +0,8 mld. lei.
- *Asistență socială:* +2,5 mld. lei. Revizuirea are drept surse principale:
 - o +1,8 mld. lei la bugetul asigurărilor sociale de stat, ca urmare a execuției bugetare pe primele 9 luni ale anului care relevă un necesar de alocări suplimentare. În opinia CF, este necesară investigarea cauzelor care au generat o majorare a cheltuielilor cu pensiile peste nivelul justificat de majorarea punctului de pensie, cu atât mai mult cu cât diferențele sunt importante, respectiv de ordinul miliardelor de lei. Este posibil ca o parte relevantă din acest necesar suplimentar să provină din variabilitatea indicelui de corecție utilizat în determinarea pensiei inițiale, aspect asupra căruia se impune o analiză riguroasă. Trebuie notat și faptul că nivelul estimat de cheltuieli aferent acestui capitol este consistent cu inversarea până la finalul acestui an a deciziei de plată în avans cu câteva zile a pensiilor distribuite prin intermediul Poștei Române, în caz contrar existând un necesar adițional de resurse raportat la nivelul propus de 1,4 mld. lei.
 - o +0,5 mld. lei la nivelul FNUASS pentru majorarea fondurilor necesare plății concediilor medicale.

CF apreciază drept probabilă încadrarea în noul nivel propus pentru acest agregat bugetar, fiind posibile chiar și cheltuieli mai reduse cu circa 3-400 mil. lei, dar opinează că această evoluție relevă noi slăbiciuni ale construcției bugetare, respectiv deoalarea unui necesar de cheltuieli suplimentare permanente de ordinul a 1,5 mld. lei.

Ultimii ani au consemnat o creștere puternică a cheltuielilor de personal și a celor cu asistența socială ca procent în PIB și venituri fiscale. Această evoluție, din păcate, se reflectă și în creșterea puternică a deficitului structural al bugetului public. În 2020 s-a atins un vârf din acest punct de vedere, cheltuielile de personal și cele cu asistența socială reprezentând 92,3% din veniturile fiscale (inclusiv CAS). Această

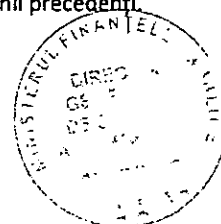
situație nu este sustenabilă în sine și cu atât mai mult este de judecat din perspectiva necesității corecției macroeconomice și bugetare (a se vedea graficul din Anexa V).

- *Cheltuieli de capital*: -2,6 mld. lei, în principal pe seama diminuării sumelor alocate acestei categorii la nivelul bugetului de stat (-1,6 mld. lei la Ministerul Apărării Naționale), respectiv în bugetul instituțiilor/activităților finanțate integral și/sau parțial din venituri proprii (-1,6 mld. lei). Aceste diminuări sunt parțial compensate de suplimentarea sumelor aferente Programului Național de Dezvoltare Locală (PNDL) cu 1 mld. lei.
- *Proiecte cu finanțare din fonduri externe nerambursabile aferente cadrului financiar 2014-2020*: -1,4 mld. lei. Această revizuire survine în principal ca urmare a diminuării necesarului de refinanțare a proiectelor sectorului neguvernamental în cazul indisponibilității temporare a fondurilor europene, conform art. 10 din OUG nr. 40/2015 (-3 mld. lei), în timp ce cheltuielile aferente fondurilor europene pentru agricultură cresc cu 1,1 mld. lei. Cheltuielile aferente proiectelor finanțate din fonduri structurale se majorează cu aproape 0,4 mld. lei, însă, ca urmare a diminuării intrărilor din fonduri structurale și de coeziune în planificare cu circa 0,3 mld. lei, această creștere de cheltuieli poate fi justificată prin suplimentarea corespunzătoare a cofinanțării naționale, sugerând o subevaluare a acestui agregat în construcțiile bugetare precedente. Având în vedere că primele două categorii menționate mai sus (care au și un impact determinant asupra modificării acestui agregat) reprezintă fonduri europene al căror destinatar este sectorul privat și au un impact simetric pe venituri și cheltuieli, datele din proiectul de rectificare arată că nu are loc o modificare majoră a acestui agregat bugetar din perspectiva poziției BGC.

Cheltuielile de investiții publice totale, din surse interne și externe, se diminuează în planificare cu 2,4 mld. lei, având drept sursă principală reducerea cheltuielilor de capital cu 2,6 mld. lei, compensată marginal de avansul cheltuielilor aferente proiectelor finanțate din fonduri structurale cu aproape 0,4 mld. lei. Materializarea cheltuielilor de investiții la nivelul planificat poate oferi un imbold activității economice în contextul perioadei dificile pe care o traversăm. **Chiar și cu reducerea operată în prezentul proiect de rectificare, cheltuielile de investiții estimate prin proiectul de rectificare pentru anul 2020 sunt cu circa 24% mai mari în termeni nominali față de anul precedent, respectiv ponderea în PIB a acestora este mai ridicată cu 0,6 pp¹³.**

Sintetizând, pe partea de cheltuieli bugetare, din perspectiva poziției BGC, modificările relevante se referă la majorarea cheltuielilor de asistență socială (+2,5 mld. lei), a celor cu bunurile și serviciile (+1 mld. lei), dar și diminuarea cheltuielilor de investiții (-2,4 mld. lei). În esență, sunt devaluate slăbiciuni suplimentare ale construcției bugetare, iar acestea sunt compensate de o

¹³ Această estimare pornește de la creșterea absorbției de fonduri europene în acest an față de anii precedenți.

reducere a cheltuielilor de investiții. Din perspectiva plauzibilității noilor estimări pentru cheltuielile bugetare, CF are rezerve doar la nivelul agregatului de bunuri și servicii, dar apreciază că necesarul suplimentar de fonduri poate fi asigurat din alocări din fondul de rezervă sau poate fi compensat de unele economii la nivelul altor agregate de cheltuieli.

În aceste condiții, CF apreciază un nivel probabil al deficitului bugetar pentru anul 2020 potrivit metodologiei *cash* în jurul valorii de 9,8% din PIB¹⁴, cu 0,7 pp peste estimarea MFP ca urmare a identificării unui gol probabil de venituri. Acesta este atribuibil prognozei optimiste a MFP privind quantumul obligațiilor bugetare restante care vor fi achitate de agenții economici până la finalul anului, precum și includerii în construcția bugetară a sumelor provenind din licitația pentru închirierea benzilor de frecvență 5G, a cărei materializare pare puțin probabilă în acest moment. Trebuie menționat faptul că acest gol de venituri identificat de CF la nivelul anului 2020 este recuperabil în anul următor sprijinind execuția *cash*. Din perspectiva execuției potrivit metodologiei ESA, aceasta nu este influențată de elementele identificate de CF care conduc la acest gol de venituri pentru anul în curs.

4. Conformarea cu regulile fiscale

Proiectul celei de a treia rectificări bugetare din anul curent a fost elaborat în baza OUG nr. 181/2020, care la art. 23 stipulează că, prin derogare de la prevederile art. 23 alin. (2) din LRFB (care stabilește interdicția de a aproba mai mult de două rectificări bugetare într-un an bugetar), în anul 2020 se pot aproba mai mult de două rectificări bugetare. În contextul situației excepționale generate de pandemia COVID-19, care a condus și la revizuirea succesivă în sens nefavorabil a prognozei indicatorilor macroeconomici, CF apreciază drept justificat demersul Guvernului de a realiza cea de a treia rectificare bugetară din acest an.

Proiectul celei de-a treia rectificări bugetare prevede o majorare a plafoanelor majorității indicatorilor specificați în cadrul fiscal bugetar pe anul 2020 (stabilite inițial prin Legea nr. 238/2019 și apoi modificate cu ocazia primei rectificări bugetare prin OUG nr. 50/2020, amendată ulterior, cu prilejul celei de a doua rectificări bugetare, prin OUG nr. 135/2020) după cum urmează:

- plafonul nominal al deficitului primar al BGC este majorat cu 4,9 mld. lei până la nivelul de 80,2 mld. lei;
- plafonul nominal al deficitului BGC este majorat cu 5,1 mld. lei până la nivelul de 96,1 mld. lei;

¹⁴ Dacă avem în vedere un declin economic în conformitate cu prognoza CF, deficitul bugetar *cash* s-ar situa la nivelul de 9,9% din PIB.

- plafonul deficitului BGC, exprimat ca procent din PIB, este majorat cu 0,5 pp până la nivelul de 9,1%;
- plafonul nominal al cheltuielilor totale ale BGC, exclusiv asistența financiară din partea UE și a altor donatori, este majorat cu 3 mld. lei până la nivelul de 394,3 mld. lei;
- plafonul datoriei publice, exprimat ca procent din PIB, este majorat cu 3 pp până la nivelul de 47%;
- în ceea ce privește cheltuielile de personal ale BGC din propunerea de rectificare, acestea se încadrează atât în plafonul stabilit pentru nivelul nominal, cât și în plafonul exprimat ca procent în PIB.

Având în vedere cele de mai sus, proiectul de OUG privind rectificarea bugetului de stat pe anul 2020 stipulează derogările necesare de la regulile fiscale instituite de LRFB și redefineste plafoanele agregatelor bugetare respective în concordanță cu nivelurile stipulate în propunerea de rectificare.

5. Concluzii

Șocul economic al pandemiei este mai puternic decât cel provocat de Marea Recesiune. Marea Închidere (*Lockdown*) a condus la o scădere dramatică, de două cifre, a PIB în cele mai multe țări din UE în trimestrul II din acest an. Trimestrul III a consemnat o revenire puternică a activității economice.

Combaterea Pandemiei și a crizei economice induse a reclamat o mobilizare de resurse exemplară. Bugetele publice au trecut în prim plan pentru combaterea efectelor pandemiei și crizei economice, chiar dacă bănci centrale au continuat, sau extins operațiuni neconvenționale - prin relaxare cantitativă (QE) și rate de politică monetară foarte joase (inclusiv negative în termeni nominali în cazul BCE).

Ce practică însă economii dezvoltate (în care se emite moneda de rezervă), inclusiv achiziții masive de obligațiuni guvernamentale, nu își permit economii emergente, care se confruntă cu constrângerea valutară, care au economii mai puțin robuste, cu deficite importante.

Valul doi al Pandemiei întrerupe/încetinește revenirea economiilor în trimestrul IV a.c. În UE se profilează o evoluție în formă de W a economiilor din cauza unei probabile contracții economice în trimestrul IV din acest an, după cum anticipează BCE și CE. Se prognozează un declin al activității economice în UE de 7,4% în acest an.

Redresarea ca nivel al PIB este așteptată pentru 2022, dar în condiții de schimbări adânci în economii, ce sunt accelerate de noi tehnologii (digitalizare, robotizare, etc.), de nevoia de a răspunde la schimbarea de climă. Dezvoltarea de vaccinuri și terapii vor ajuta redresarea și vor contribui la schimbarea stării de spirit, către optimism, în societate.

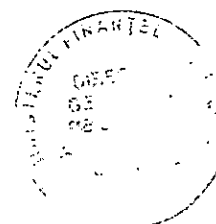
Proiectul celei de-a treia rectificări bugetare majorează proiecția de deficit bugetar pentru anul 2020 cu 0,5 pp din PIB, respectiv până la un nivel de 9,1%, în principal ca urmare a impactului nefavorabil și de amploare asupra încasărilor bugetare al facilității de amânare la plată a obligațiilor bugetare, deteriorarea cadrului macroeconomic comparativ cu cel avut în vedere anterior, precum și neajunsuri în construcția bugetară.

Pe partea de venituri bugetare, CF apreciază drept probabilă materializarea unui gol total de venituri fiscale și din contribuții de asigurări plus alte venituri la nivelul anului 2020 (potrivit execuției *cash*) de aproximativ 6,5-7,5 mld. lei (circa 0,65%-0,75% din PIB). Acest gol provine, în opinia CF, pe de o parte din evaluarea optimistă a ANAF, a sumelor recuperabile în acest an din obligațiile amânate la plată de agenții economici, precum și din probabilitatea ridicată ca sumele aferente închirierii benzilor de frecvență 5G să nu fie încasate în anul curent. În aceste condiții, CF apreciază un nivel probabil al deficitului bugetar pentru anul 2020 potrivit metodologiei *cash* în jurul valorii de 9,8% din PIB, cu 0,7 pp peste estimarea MFP. Trebuie menționat faptul că acest gol de venituri identificat de CF la nivelul anului 2020 este recuperabil în anul următor sprijinind execuția *cash*. Din perspectiva execuției potrivit metodologiei ESA, aceasta nu este influențată de elementele identificate de CF care conduc la acest gol de venituri pentru anul în curs.

Dincolo de nivelul extrem de ridicat al deficitului bugetar pentru anul în curs, care va conduce la o majorare corespunzătoare a datoriei publice, poziția finanțelor publice de la finele anului 2020 este importantă întrucât reprezintă punctul de pornire al construcției bugetare pentru anul 2021.

Chiar dacă execuția bugetară aferentă anului 2020 cuprinde și unele elemente de tip *one-off* (evaluate de CF la circa 1,5-2% din PIB din care 0,4 pp finanțate prin transferuri UE), respectiv măsurile destinate luptei cu efectele pandemiei COVID-19, o foarte mare parte a deficitului bugetar este de natură structurală și se va manifesta și în viitor. Astfel, considerând măsurile de politică fiscală deja adoptate (majorarea pensiilor, salariilor, alocațiilor pentru copii potrivit calendarului anunțat de Guvern) și eliminând măsurile de tip *one-off*, punctul de plecare al deficitului bugetar pentru anul 2021 va fi de circa 8% din PIB. Mai mult, având în vedere că efectele pandemiei se vor manifesta și în anul 2021, cel puțin o parte din măsurile *one-off* vor fi probabil menținute, ceea ce ar conduce la un punct de plecare deficitului bugetar pentru anul 2021 și mai ridicat, posibil în jur de 9% din PIB.

Ultimii ani au consemnat o creștere puternică a cheltuielilor de personal și a celor cu asistența socială ca procent în PIB și venituri fiscale. Această evoluție, din păcate, se reflectă și în creșterea puternică a deficitului structural al bugetului public. În 2020 s-a atins un vârf din acest punct de vedere, cheltuielile de personal și cele cu asistența socială reprezentând 92,3% din veniturile fiscale (inclusiv CAS). Această situație nu este sustenabilă în sine și cu atât mai mult este de judecat din perspectiva necesității corecției macroeconomice și bugetare.

În acest context, caracterizat de niveluri foarte înalte ale deficitului bugetar, este obligatorie o corecție care să conducă pe termen mediu la niveluri mult diminuate ale deficitului bugetar și care să ancoreze așteptările creditorilor către o traiectorie sustenabilă a politicii fiscal-bugetare.

O corecție macroeconomică imaginată ca fiind ajutată printr-o scădere drastică a dobânzilor pe piață monetară din România, prin injecții substanțiale de lichiditate de către BNR și operații cu titluri de stat pe piața financiară internă, este contraproductivă; s-ar pierde încrederea în moneda națională, inflația ar fi stimulată mult, ar fi un dezastru pentru stabilitatea financiară și economică.

Anunțarea unui plan multianual credibil de consolidare fiscală/bugetară ar putea să ofere răgazul necesar pentru o abordare graduală, care să afecteze cât mai puțin revenirea economiei.

Corecția macroeconomică (reducerea deficitului bugetar) trebuie să aibă în vedere atât restructurare de cheltuieli, cât și venituri fiscale/bugetare în creștere. Este falsă teza că nu pot fi mărite venituri fiscale/bugetare, mai ales prin lărgirea bazei de impozitare. Regimul fiscal trebuie să fie transparent și echitabil; toți cetățenii și firmele să plătească - să se elimine porțițe (*loopholes*) care fac regimul fiscal inechitabil. Să nu se tolereze evaziunea fiscală, ca și optimizări fiscale incorecte (*tax avoidance*), rente necuvenite.

O absorbție intensă de fonduri europene, care să valorifice aproape dublarea volumului de resurse alocate României pentru perioada 2021-2027 (prin apariția Planului european de Redresare *Next Generation EU* de 750 miliarde euro, din care România ar beneficia de 33,2 miliarde euro) ar ajuta mult efortul de corecție macroeconomică în următorii 3-4 ani.

Opiniile și recomandările formulate mai sus de CF au fost aprobate de Președintele Consiliului Fiscal, conform prevederilor art. 56, alin (2), lit. d) din Legea nr. 69/2010 republicată, în urma însușirii acestora de către membrii Consiliului, prin vot, în ședința din data de 23 noiembrie 2020.

23 Noiembrie 2020

Președintele Consiliului Fiscal
Acad. Daniel Dăianu

ANEXA I – Rectificarea bugetară vs. Bugetul inițial

ANEXA I	Program inițial 2020	Influența schemei de compensare (swap)	Program inițial 2020 fără swap	Rectificare II	Influența schemei de compensare (swap)	Rectificare II fără swap	Rectificare III	Influența schemei de compensare (swap)	Rectificare III fără swap	Rectificare II - Program inițial Niveluri ajustate	Rectificare III - Program inițial pentru impactul swap-urilor	Rectificare III - Rectificare II
	1	2	3=1-2	4	5	6=4-5	7	8	9=7-8	10=6-3	11=9-3	12=9-6
VENITURI TOTALE	360.149,5	850,0	359.298,5	342.016,1	1.951,4	340.064,7	337.772,9	1.951,4	335.821,5	19.233,8	-23.477,0	-4.243,2
Venituri curente	329.820,7	850,0	328.970,7	299.395,6	1.951,4	297.444,2	297.487,3	1.951,4	295.535,9	-31.526,4	-33.434,8	-1.908,3
Venituri fiscale	177.017,6	850,0	176.167,6	158.203,1	850,0	157.353,1	156.856,8	850,0	156.006,8	-18.814,5	-20.160,7	-1.346,3
Impozitul pe profit, salarii, venit și câștiguri din capital	49.883,7	0,0	49.883,7	44.431,2	116,0	44.315,2	43.736,8	116,0	43.620,8	-5.568,4	-6.262,9	-694,5
Impozitul pe profit	19.471,8	0,0	19.471,8	16.656,3	8,0	16.648,3	15.875,7	8,0	15.867,7	-2.823,5	-3.604,1	-780,5
Impozitul pe salarii și venit	26.315,2	0,0	26.315,2	24.463,4	108,0	24.355,4	24.733,9	108,0	24.625,9	-1.959,8	-1.689,3	270,5
Alte impozite pe venit, profit și câștiguri din capital	4.096,7	0,0	4.096,7	3.311,6	0,0	3.311,6	3.127,2	0,0	3.127,2	-785,1	-969,5	-184,4
Impozite și taxe pe proprietate	7.105,7	0,0	7.105,7	6.267,1	0,0	6.267,1	5.978,4	0,0	5.978,4	-838,6	-1.127,3	-288,7
Impozite și taxe pe bunuri și servicii	117.974,8	850,0	117.124,8	105.504,1	699,0	104.805,1	105.073,8	699,0	104.374,8	-12.319,6	-12.750,0	-430,4
TVA	72.720,5	850,0	71.870,5	62.868,0	668,5	62.199,5	63.248,7	668,5	62.580,2	-9.671,0	-9.290,3	380,7
Accize	33.658,1	0,0	33.658,1	31.129,2	30,5	31.098,7	30.530,2	30,5	30.499,7	-2.559,4	-3.158,4	-599,0
Alte impozite și taxe pe bunuri și servicii	4.903,1	0,0	4.903,1	4.865,4	0,0	4.865,4	4.693,2	0,0	4.693,2	-37,7	-209,9	-172,2
Taxa pe utilizarea bunurilor, autorizarea utilizării bunurilor sau pe desfășurarea de activități	6.693,1	0,0	6.693,1	6.641,6	0,0	6.641,6	6.601,7	0,0	6.601,7	-51,5	-91,4	-39,9
Impozitul pe comerțul exterior (taxe vamale)	1.253,9	0,0	1.253,9	1.125,9	0,0	1.125,9	1.125,9	0,0	1.125,9	-128,1	-128,1	0,0
Alte impozite și taxe fiscale	799,5	0,0	799,5	874,7	35,0	839,7	942,0	35,0	907,0	40,2	107,5	67,3
Contribuții de asigurări	124.026,8	0,0	124.026,8	114.389,1	1.101,4	113.287,7	114.698,3	1.101,4	113.596,9	-10.739,1	-10.429,9	309,2
Venituri nefiscale	28.776,3	0,0	28.776,3	26.803,5	0,0	26.803,5	25.932,2	0,0	25.932,2	-1.972,8	-2.844,1	-871,3
Venituri din capital	1.000,8	0,0	1.000,8	951,9	0,0	951,9	792,3	0,0	792,3	-48,8	-208,4	-159,6
Donații	8,5	0,0	8,5	8,7	0,0	8,7	8,7	0,0	8,7	0,2	0,2	0,0
Sume de la UE în contul plăților efectuate*) și prefinanțări	7,7	0,0	7,7	7,7	0,0	7,7	4,7	0,0	4,7	0,0	-3,0	-3,0
Operațiuni financiare	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sume încasate în contul unic, la bugetul de stat	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Alte fonduri de la UE	0,0	0,0	0,0	3.920,4	0,0	3.920,4	3.920,4	0,0	3.920,4	3.920,4	3.920,4	0,0
Sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări aferente cadrului financiar 2014-2020	29.310,9	0,0	29.310,9	37.731,6	0,0	37.731,6	35.559,4	0,0	35.559,4	8.420,8	6.248,5	-2.172,2

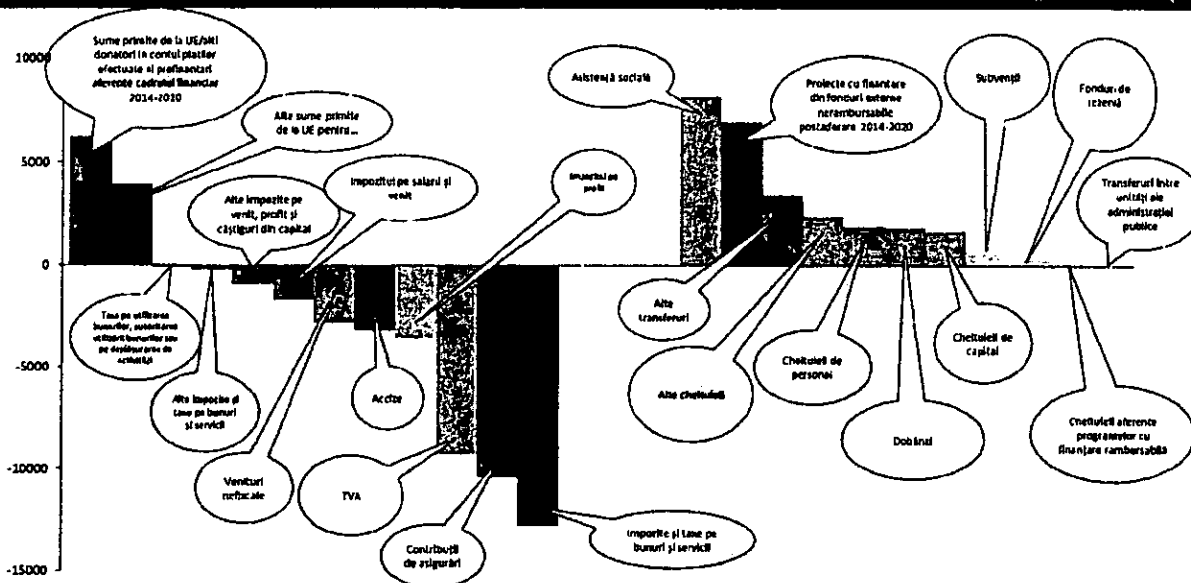
CHELTUIELI TOTALE	400.694,5	850,0	399.844,5	433.012,8	1.951,4	431.061,4	433.831,3	1.951,4	431.879,9	31.216,9	32.035,4	818,5
Cheltuieli curente	373.441,7	850,0	372.591,7	401.424,8	1.350,0	400.074,8	404.863,4	1.350,0	403.513,4	27.483,1	30.921,7	3.438,6
Cheltuieli de personal	109.160,4	0,0	109.160,4	110.911,6	0,0	110.911,6	111.106,8	0,0	111.106,8	1.751,2	1.946,3	195,1
Bunuri și servicii	51.046,4	0,0	51.046,4	55.093,8	500,0	54.593,8	56.080,2	500,0	55.580,2	3.547,4	4.533,8	986,4
Dobânzi	13.950,6	0,0	13.950,6	15.716,9	0,0	15.716,9	15.841,9	0,0	15.841,9	1.766,3	1.891,3	125,0
Subvenții	7.398,8	0,0	7.398,8	8.125,2	0,0	8.125,2	8.054,2	0,0	8.054,2	726,4	655,4	-71,0
Transferuri - Total	190.364,5	850,0	189.514,5	208.135,8	850,0	207.285,8	211.610,1	850,0	210.760,1	17.771,3	21.245,6	3.474,3
Transferuri între unități ale administrației publice	2.169,7	850,0	1.319,7	2.702,7	850,0	1.852,7	2.244,6	850,0	1.394,6	533,0	74,9	-458,0
Alte transferuri	17.090,5	0,0	17.090,5	18.437,9	0,0	18.437,9	20.544,6	0,0	20.544,6	1.347,4	3.454,1	2.106,7
Proiecte cu finanțare din fonduri externe nerambursabile	199,3	0,0	199,3	391,3	0,0	391,3	398,5	0,0	398,5	192,0	199,2	7,2
Asistență socială	131.220,5	0,0	131.220,5	136.944,9	0,0	136.944,9	139.409,9	0,0	139.409,9	5.724,4	8.189,4	2.465,0
Proiecte cu finanțare din fonduri externe nerambursabile postaderare 2014-2020	32.958,6	0,0	32.958,6	41.280,5	0,0	41.280,5	39.877,4	0,0	39.877,4	8.321,9	6.918,8	-1.403,1
Alte cheltuieli	6.725,9	0,0	6.725,9	8.378,5	0,0	8.378,5	9.135,1	0,0	9.135,1	1.652,6	2.409,2	756,6
Fonduri de rezervă	951,2	0,0	951,2	2.288,7	0,0	2.288,7	1.316,7	0,0	1.316,7	1.337,5	365,5	-972,0
Cheltuieli aferente programelor cu finanțare rambursabilă	569,8	0,0	569,8	1.152,8	0,0	1.152,8	853,5	0,0	853,5	583,0	283,8	-299,2
Cheltuieli de capital	27.252,8	0,0	27.252,8	31.588,0	0,0	31.588,0	28.967,9	0,0	28.967,9	4.335,2	1.715,1	-2.620,1
Operațiuni financiare	0,0	0,0	0,0	0,0	601,4	-601,4	0,0	601,4	-601,4	-601,4	-601,4	0,0
Plăți efectuate în anii precedenți și recuperate în anul curent	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
EXCEDENT(+) / DEFICIT(-)	40.546,0	0,0	40.546,0	90.996,8	0,0	90.996,8	1.96.058,5	0,0	96.058,5	50.450,7	55.512,4	-5.061,7

Sursa: MFP, calcule CF

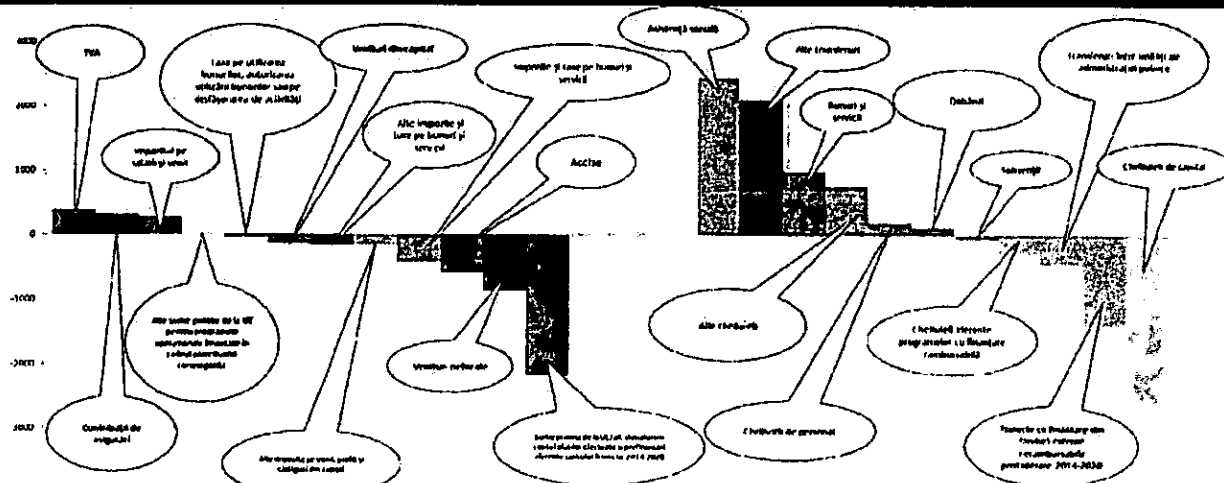
ANEXA II

Graficul 1: Principalele modificări ale cheltuielilor și veniturilor bugetare față de programul inițial (fără impactul schemelor de tip swap, mil. lei)

Sursa: MFP, calcule CF

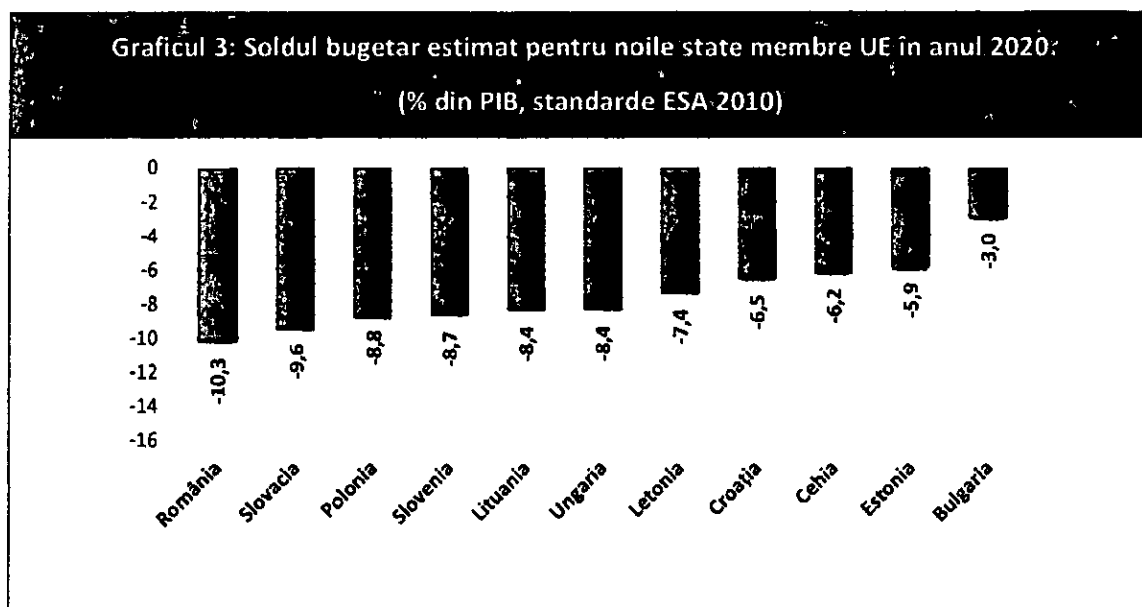
Graficul 2: Principalele modificări ale cheltuielilor și veniturilor bugetare față de a doua rectificare (fără impactul schemelor de tip swap, mil. lei)

Sursa: MFP, calcule CF

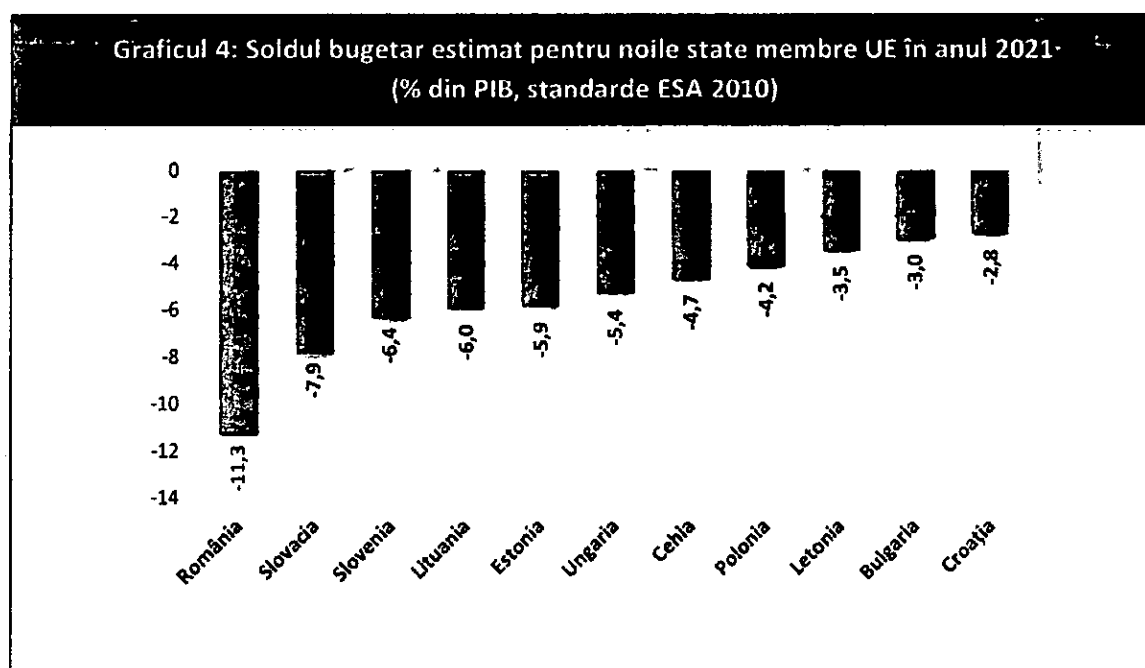

Anexa III

Sursa: Ameco

Notă: Deficitul bugetar estimat pentru România include creșterea punctului de pensie cu 40% și dublarea alocațiilor pentru copii (Proгноza de toamnă a CE, pag. 137)

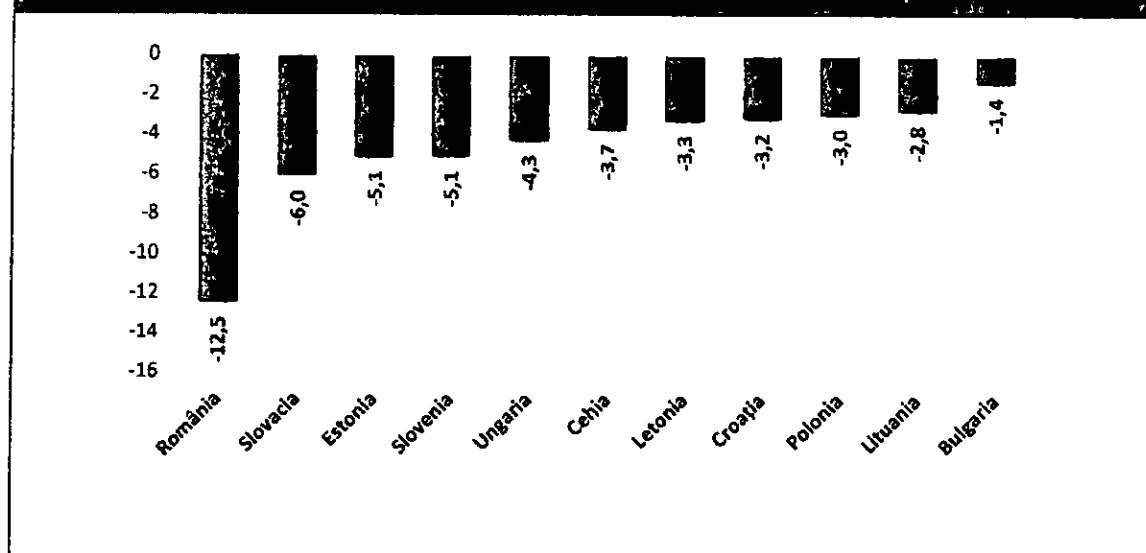

Sursa: Ameco

Notă: Deficitul bugetar estimat pentru România include creșterea punctului de pensie cu 40% și dublarea alocațiilor pentru copii (Proгноza de toamnă a CE, pag. 137)

Graficul 5: Soldul bugetar estimat pentru noile state membre UE în anul 2022¹
(% din PIB, standarde ESA 2010)

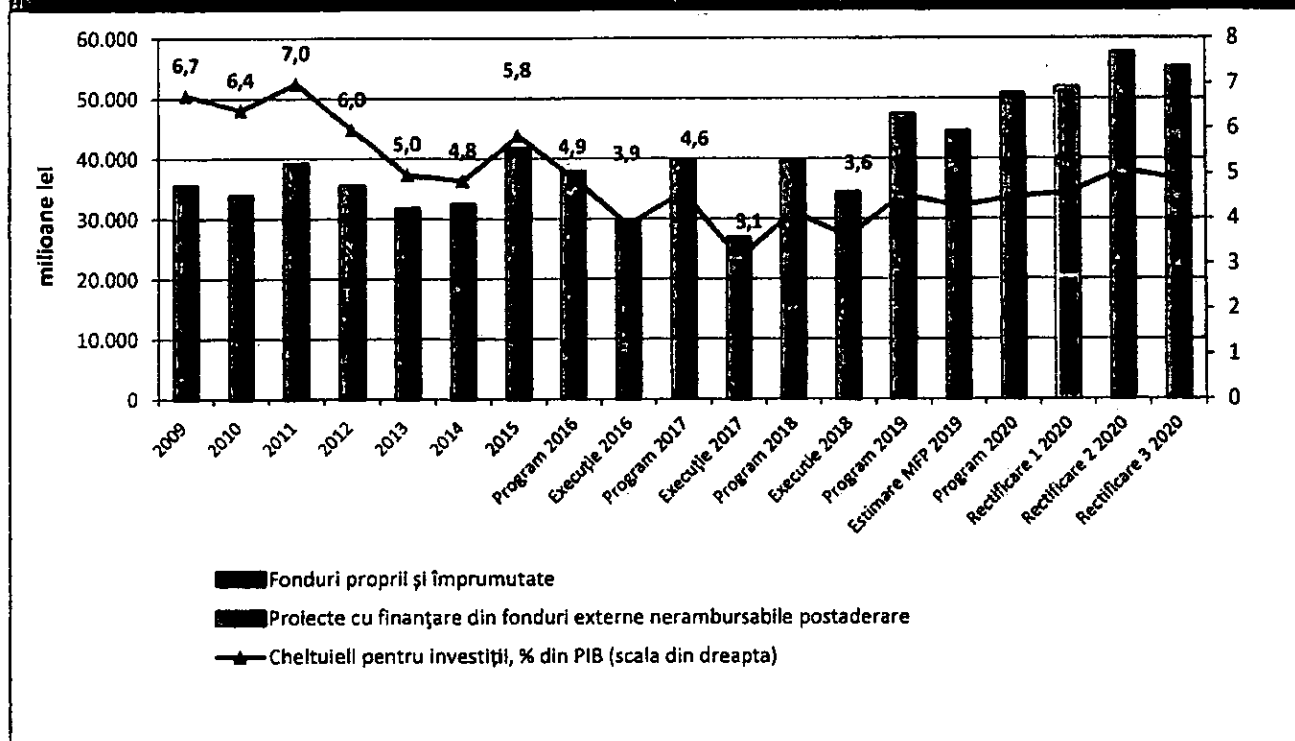
Sursa: Ameco

Notă: Deficitul bugetar estimat pentru România include creșterea punctului de pensie cu 40% și dublarea alocațiilor pentru copii (Proгноza de toamnă a CE, pag. 137)

Anexa IV

Graficul 6: Evoluția cheltuielilor de investiții publice în perioada 2009-2020 – nivel planificat vs. realizări (mil. lei)

Sursa: MFP, calcule CF

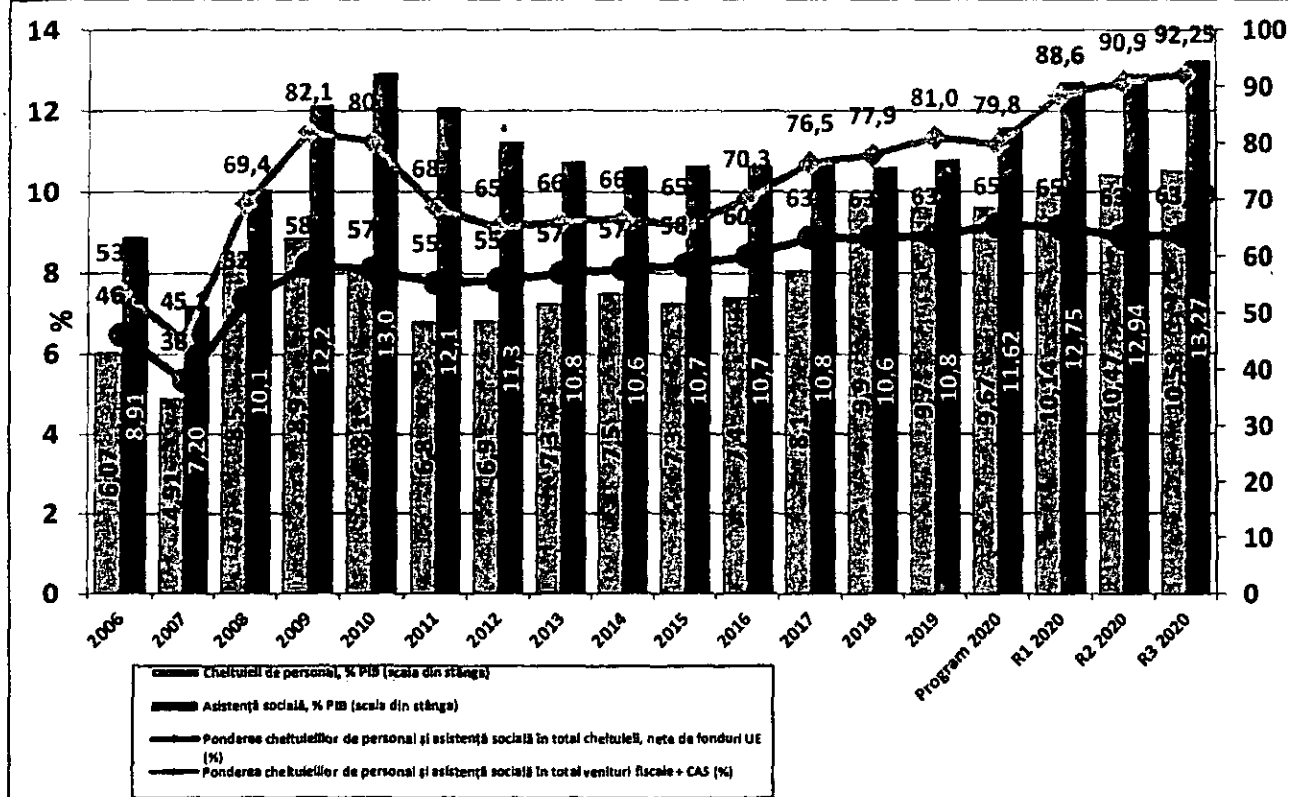
ANEXA IV - FONDURI UE	Program inițial 2020 (mil. lei)			Rectificare II 2020 (mil. lei)			Rectificare III 2020 (mil. lei)		
	Structurale	Agricultură	Sume potrivit art. 10 lit. a) din OUG nr. 40/2015	Structurale	Agricultură	Sume potrivit art. 10 lit. a) din OUG nr. 40/2015	Structurale	Agricultură	Sume potrivit art. 10 lit. a) din OUG nr. 40/2015
Intrări de fonduri UE	16.557,0	12.753,9	72,4	17.904,9	19.826,8	5.228,5	17,642.3	17,917.1	2,195.1
Cheltuieli fonduri UE	25.893,3	12.753,9	72,4	26.511,0	19.826,8	5.228,5	26,888.6	17,917.1	2,195.1
Cofinanțare națională și cheltuieli neeligibile	9.336,3	0,0	0,0	8.606,1	0,0	0,0	9,246.3	0,0	0,0

Sursa: MFP, calcule CF

Anexa V

Graficul 7: Evoluția cheltuielilor de personal și de asistență socială în perioada 2006-2020

Sursa: MFP, calcule CF

